

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 316/2019-71

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. marca 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Marošom Uhaľom, Advokátska kancelária Uhaľ, s. r. o., Štefana Moyzesa 43, Zvolen, vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. marca 2017 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 53/2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. marca 2017 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 53/2016 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 53/2016 z 22. marca 2017 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva trovy právneho zastúpenia v sume 363,79 € (slovom tristošesťdesiattri eur a sedemdesiatdeväť centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný uhradiť na účet právneho zástupcu JUDr. Maroša Uhaľa, Advokátska kancelária Uhaľ, s. r. o., Štefana Moyzesa 43, Zvolen, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 316/2019 zo 7. novembra 2019 prijal na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 22. marca 2017 v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 53/2016 (ďalej aj „namietané uznesenie najvyššieho súdu“). Sťažnosť bola doplnená podaniami sťažovateľov doručenými ústavnému súdu 27. mája 2019 a 21. októbra 2019, v ktorých okrem iného uviedli, že Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) v ich veci č. 21998/14 rozhodol 15. októbra 2019 o ich sťažnosti tak, že zo strany Slovenskej republiky v konaní pred najvyšším súdom o mimoriadnom

dovolani sp. zn. 4 M Cdo 8/2012, ktoré predchádzalo i namietanému uzneseniu najvyššieho súdu, došlo k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru.

2. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti napádajú „Konanie, ktorým došlo k porušeniu práva sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu..., v ktorom porušovateľ uznesením zo dňa 22.3.2017 zamietol naše dovolanie a návrh na prerušenie dovolacieho konania...

Vydaniu tohto dovolanie zamietajúceho uznesenia došlo na základe predchádzajúceho odvolacieho konania vedeného pred Krajským súdom Banská Bystrica pod sp. zn. 14Co/88/2015-604, v rámci ktorého tento krajský súd ako súd odvolací potvrdil rozsudok (v poradí išlo o druhé rozhodovanie tohto súdu) súdu prvej inštancie (Okresný súd Zvolen) sp. zn. 12C/42/2006-517 (v poradí išlo o druhé rozhodovanie súdu prvej inštancie), ktorým bol náš návrh zamietnutý a vo výroku o trovách konania tento rozsudok zrušil.

Celému tomuto procesnému postupu predchádzalo uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 M Cdo 8/2012 zo dňa 26.2.2013, ktorým bolo vyhovené mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora. Týmto zrušovacím uznesením boli totiž po jeho vydaní súdy nižšieho stupňa viazané a preto rozhodli tak, ako to je uvedené vyššie...“.

3. Sťažovatelia broja v podstatnom proti tomu, že «Najvyšší súd SR vôbec neposúdil prípustnosť nášho dovolania podľa CSP, ale len (OSP), pričom však evidentne rozhodoval o dovolaní za účinnosti CSP, ktorý aj pri potvrdzujúcom rozhodnutí umožňuje prípustnosť dovolania pre niektorý z dôvodov v § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP. My sme ešte pritom nemali dôvod namietat' nesúladi odvolacieho rozhodnutia s judikatúrou NS SR, keďže sme dovolanie dali v dobe, kedy CSP ešte účinné nebolo. Napriek tomu sme poukázali na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, najmä sme poukázali na rozhodnutie DRAFT - OVA a.s. proti Slovenskej republike č. 72493/10, PSMA, spol. s r.o. proti Slovenskej republike č. 42533/11 a COMPCAR. s.r.o. proti Slovenskej republike č. 25132/13. Závery týchto rozhodnutí už našli odraz aj v súčasnej judikatúre Najvyššieho súdu SR, ale aj Ústavného súdu SR.

Napriek tomu, že súd neskúmal dovolanie podľa súčasných predpisov (CSP), súd mal túto stránku veci skúmať, aby nás v našich právach nepoškodil. Najvyšší súd SR v uznesení 4 Cdo 53/2016 zo dňa 22.3.2017 uviedol, že síce podľa § 470 ods. 1 CSP platí tento zákon

aj na konania začaté pred dobou jeho účinnosti, ale keďže dovolanie bolo podané za účinnosti pôvodnej normy, podmienky jeho prípustnosti a dôvodnosti je potrebné posúdiť podľa normy pôvodnej (OSP).

Takýto postup dovolacieho súdu sa na prvý pohľad javí k nám ako dovolateľom ústretovým. V skutočnosti sme však toho názoru, že tento postup nás v právach ukrátil, pretože podľa novej úpravy je prípustné dovolanie aj pri potvrdzujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, ak sú dané právne dôvody definované v § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP. Pôvodná právna úprava takúto prípustnosť neumožňovala, pretože pripúšťala dovolanie len v prípade zmeňujúceho rozhodnutia, nie v prípade potvrdzujúceho. Sme preto toho názoru, že takýmto postupom nás opätovne Najvyšší súd SR ukrátil v práve na spravodlivý proces, keď mal naše dovolanie (jeho prípustnosť a dôvodnosť) skúmať aj z pohľadu novej právnej úpravy - Civilného sporového poriadku...

V našom dovolaní sme pritom neuplatnili len tzv. dôvody „zmätočnosti“ (ktoré vždy zakladajú aj prípustnosť dovolania), konkrétne jeden z nich podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP v spojitosti s § 241 ods. 2 písm. a) OSP, t. j. odňatie možnosti konať pred súdom, ale uplatnili sme aj dôvody uvedené v § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP, t. j. iné vady konania a nesprávne právne posúdenie veci. K skúmaniu právneho posúdenia veci však nedošlo, pretože dovolací súd naše dovolanie nepovažoval za prípustné.

Podľa nášho názoru bolo naše dovolanie prípustné podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keďže potvrdením rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré bolo vydané na základe predchádzajúceho nesprávneho rozhodnutia dovolacieho súdu (zrušujúce uznesenie sp. zn. 4 M Cdo 8/2012 zo dňa 26.2.2013) došlo k opätovnému porušeniu našich základných práv a slobôd, pretože rozhodnutie 4 M Cdo 8/2012 ani nemalo byť vydané. Nebol pritom dôvod, aby Najvyšší súd SR nezmenil svoj predchádzajúci právny názor, keď bolo evidentné, že došlo k vývoju judikatúry a k jej zmene v tom smere, že mimoriadne dovolanie malo byť v predchádzajúcom konaní zamietnuté. Je evidentné, že rozhodnutím 4 Cdo 53/2016 zo dňa 22.3.2017 došlo k porušeniu nášho práva na spravodlivý proces a preto bolo naše dovolanie prípustné podľa § 420 písm. i) CSP. Zároveň naše dovolanie bolo prípustné aj podľa súčasného stavu ustálenej judikatúry ako Najvyššieho súdu SR, tak aj Ústavného súdu SR, keďže súčasná judikatúra zásah do právoplatne skončeného konania cestou mimoriadneho dovolania generálneho

prokurátora nepripúšťa, ak účastník ako podnecovateľ mimoriadneho dovolania sám dovolanie ani nepodal. Za týchto okolností a predchádzajúci hrubý zásah do našich práv a narušenia právnej istoty mal dovolací súd pristúpiť k skúmaniu právnej stránky veci a považovať naše dovolanie za prípustné. Okrem iného aj preto, že mimoriadne dovolanie vždy zakladá skúmanie aj právnej stránky veci skúmanie nesprávneho právneho posúdenia, čo nám bolo dovolacím súdom odopreté.».

4. Sťažovatelia v závere ústavnej sťažnosti, poukazujúc na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 454/2016 z 26. januára 2017, sú tiež presvedčení, že v konaní o dovolaní mali byť tí istí členovia senátu (alebo aspoň niektorí sudcovia zo senátu) najvyššieho súdu, ktorí konali predtým aj o mimoriadnom dovolaní v konaní vedenom pod sp. zn. 4 M Cdo 8/2012, vylúčení z rozhodovania v následnom konaní o dovolaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 53/2016, a preto ich nemožno považovať za nestranných a nezaujatých, čím došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci nestranným a nezaujatým súdom v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo sťažovateľky [REDAKOVANÉ]..., na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy..., právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, právo sa vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru... uznesením Najvyššieho súdu SR č. k. 4 Cdo 53/2016 zo dňa 22.3.2017 a jeho postupom porušené boli.

Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ]... na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy..., právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, právo sa vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru... uznesením Najvyššieho súdu SR č. k. 4 Cdo 53/2016 zo dňa 22.3.2017 a jeho postupom porušené boli.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR č. k. 4 Cdo 53/2016 zo dňa 22.3.2017 sa zrušuje a vec sa Najvyššiemu súdu SR vracia na ďalšie konanie...“

II.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľov

6. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval účastníkov konania, aby sa k veci vyjadrili, a zároveň ich vyzval, aby sa vyjadrili, či súhlasia s upustením od ústneho pojednávania. Súčasne zaslal prijatie ústavnej sťažnosti na vedomie zúčastneným osobám, ktorí však svoje právo vyjadriť sa k nej nevyužili.

7. Najvyšší súd vo svojich vyjadreniach k ústavnej sťažnosti v podstatnom uviedol: *«V prejednávanej veci Okresný súd Zvolen rozsudkom z 11. novembra 2014 č. k. 12 C 42/2006-517 zamietol žalobu žalobcov, ktorou sa domáhali určenia, že „dohoda uzavretá 12. apríla 2002 medzi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nie je exekučným titulom, podľa § 41 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov, nie je rozhodcovským nálezom v zmysle § 21 zákona č. 218/1996 Z.z. o rozhodcovskom konaní, nie je zmiernom v zmysle § 21 ods. 4 zákona č. 218/1996 Z.z. o rozhodcovskom konaní, je nezákonná, neplatná a nevykonateľná a žalobcov nezaväzuje». Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že žalobcovia nepreukázali existenciu naliehavého právneho záujmu na takto požadovanom určení v zmysle ustanovenia § 80c O.s.p., tiež s poukazom na to, že v prebiehajúcom exekučnom konaní je exekučný súd povinný ex offo skúmať, či k návrhu na vykonanie exekúcie bol pripojený spôsobilý exekučný titul, t. j., či sú splnené zákonné predpoklady pre vykonanie exekúcie.*

Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom zo 17. decembra 2015 sp. zn. 14 Co 88/2015 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti vo veci samej a zrušil v časti týkajúcej sa náhrady trov konania a vec vrátil súdu prvej inštancie v tejto časti na ďalšie konanie...

Sťažnosťou napadnutým uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 53/2016 z 22. marca 2017 bolo dovolanie sťažovateľov odmietnuté. Sťažovatelia v dovolaní namietali, že postupom... súdu dovolacieho v konaní vedenom pod sp. zn. 4 M Cdo 8/2012 im bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p., konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2

písm. b) O.s.p.) a rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c) O.s.p.). Podľa názoru najvyššieho súdu v dovolaní bola tvrdená vada konania podľa § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p. len vo vzťahu ku konaniu najvyššieho súdu, nie vo vzťahu ku konaniu pred súdmi nižších inštancií a vzhľadom k tomu dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľov nie je prípustné podľa § 238 O.s.p., vada konania podľa § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p. nebola zistená, neboli zistené ani ďalšie vady konania podľa § 237 ods. 1 O.s.p. a v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu sa nezaoberal namietanými vadami podľa § 241 ods. 2 písm. b), c) O.s.p...

Námietky konkrétne sa vzťahujúce k sťažnosťou napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 53/2016 sťažovatelia uvádzajú v bode VII. svojej sťažnosti (č.l. 19-21). V tejto časti sťažovatelia výslovne pochybenie najvyššieho súdu vidia v tom, že najvyšší súd nesprávne posudzoval prípustnosť ich dovolania podaného 5. februára 2016 len podľa § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p., napriek tomu, že o dovolaní rozhodoval už za účinnosti Civilného sporového poriadku, preto mal pri rozhodovaní postupovať podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), b), c) C.s.p.

Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z.z. Najvyšší súd, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia §470 ods. 1 C.s.p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie bolo podané 5. februára 2016, t. j. ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti a dôvodnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O.s.p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov C.s.p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov odvolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (čl. 2 ods. 1, 2 C.s.p.), ako aj o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (čl. 3 ods. 1 C.s.p.).

Najvyšší súd sa v predmetnej veci zaoberal otázkou, či v konaní došlo k namietanej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p., pričom dovolatelia videli výskyt tejto vady v tom,

„že postupom a rozhodnutím súdov nižších inštancií bola ich spoločnosti odňatá možnosť konať pred súdom, pretože napadnuté rozhodnutia súdov vznikli na základe znovuzrodenia právoplatne skončeného konania, ku ktorému došlo nezákonným rozhodnutím Najvyššieho súdu... z 26. februára 2013 sp. zn. 4 M Cdo 8/2012“. Nezákonnosť tohto rozhodnutia mala podľa žalobcov spočívať v tom, že najvyšší súd prejednal mimoriadne dovolanie, ktoré bolo Generálnym prokurátorom... podané po viac ako 1 a pol mesiaca od uplynutia zákonnej lehoty, ktoré mal dovolací súd z toho dôvodu správne odmietnuť a navyiac vec nesprávne právne posúdiť... Najvyšší súd tieto dôvody sťažovateľov nepovažoval za opodstatnené v prejednávanej veci a preto dovolanie sťažovateľov odmietol z dôvodov uvedených v odôvodnení svojho rozhodnutia, ako dovolanie z procesných dôvodov neprípustné.

Pokiaľ sťažovatelia v sťažnosti tvrdia, že najvyšší súd mal ich dovolanie posúdiť aj podľa ustanovení C.s.p., pretože v prípade posúdenia prípustnosti ich dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) v spojení s § 421 ods. 1 písm. a), b), c) C.s.p. by boli v dovolacom konaní úspešní, najvyšší súd k tejto námietke uvádza: Aj za účinnosti C.s.p. treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie a v civilnom sporovom konaní sa zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Nad'alej je plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu... sp. zn. II. ÚS 172/03).

Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 C.s.p.

Sťažovatelia tvrdia že prípustnosť ich dovolania bolo potrebné posudzovať okrem § 237 ods. 1 písm. f), § 241 ods. 2 písm. b), c) O. s.p., tiež podľa § 420 písm. f) C.s.p. a zároveň podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) c) C.s.p.

Podľa § 420 písm. f) C.s.p. je dovolanie prípustné, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) C.s.p., sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 C.s.p.).

Sťažovatelia v dôvodoch dovolania vadu konania podľa § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p. (resp. § 420 písm. f) C.s.p.) nespájali s postupom súdu prvej inštancie, či odvolacieho súdu voči ktorým dovolanie smerovalo. Sťažovatelia v dovolaní nesprávny procesný postup namietali výslovne len vo vzťahu k postupu a rozhodnutiu najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 4 M Cdo 8/2012 v spojení s rozhodnutím ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 435/2013 a žiadali jeho prehodnotenie. Na základe takto vymedzenej procesnej vady konania by však nebolo možné dovolanie sťažovateľov považovať za prípustné a dôvodné ani podľa §421 písm. f) C.s.p. Sťažovatelia súbežne tvrdia, že ich dovolanie bolo prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) C.s.p.

Podľa § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Otázka možnosti súbežného uplatnenia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C.s.p., ako aj v zmysle §421 C.s.p. rezonovala na najvyššom súde od účinnosti nového civilného procesného kódexu. Táto otázka bola napokon riešená veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v uznesení z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 konštatoval, že: a) kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 C.s.p. je neprípustná, b) ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti

dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 C.s.p., a ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a) až f) C.s.p., dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ by najvyšší súd vzhľadom na uplatnené dovolacie dôvody dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľov nie je prípustné podľa § 420 písm. f) C.s.p. (por. vyššie uvedené dôvody vo vzťahu k § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p.) nezaoberal by sa dôvodmi dovolania v zmysle §421 ods. 1 písm. a) až c) C.s.p.

Aj v prípade, že by sťažovatelia nekumulovali dovolacie dôvody, nebolo by možné považovať dovolanie za prípustné z niektorého z dôvodov uvedených v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) až d) C.s.p. Predmetom konania totiž bola určovacia žaloba podľa § 80c O.s.p., a v danej veci jednoznačne nešlo o prípad, kedy rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a) pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne...

Pokiaľ sťažovatelia v bode VIII. sťažnosti namietajú, že sudcovia najvyššieho súdu prejednávajúci predmetnú vec sp. zn. 4 Cdo 53/2016 boli zaujatí z dôvodu, že rozhodovali v tejto veci už v konaní vedenom pod sp. zn. 4 M Cdo 8/2012, najvyšší súd uvádza, že predmetná vec bola na prejednanie a rozhodnutie do senátu 4 C pridelená v súlade s rozvrhom práce Najvyššieho súdu... na rok 2016 a jeho čl. II bod 5), podľa ktorého veci, ktoré boli opätovne predložené najvyššiemu súdu, sa pridelia senátu, ktorý mal naposledy vec pridelenú (resp. naposledy konal alebo rozhodoval), a to aj v prípade, ak je nápad vecí do senátu zastavený; ak takého senátu pre zmenu v organizácii práce niet alebo do senátu nie je zaradená väčšina jeho naposledy vo veci rozhodujúcich členov, vec sa prideli náhodným výberom podľa odseku 1. Za senát, ktorému bola vec naposledy pridelená (ktorý vo veci samej konal alebo rozhodoval naposledy) sa považuje aj senát označený v osobitnej časti iným poradovým číslom, ak je do tohto senátu zaradená väčšina naposledy vo veci rozhodujúcich sudcov.

Vzhľadom na vyššie uvedené Najvyšší súd... navrhuje, aby Ústavný súd... predmetnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.»

8. Sťažovatelia vo svojom vyjadrení k stanovisku najvyššieho súdu z 19. decembra 2019 uvádzajú, že zotrvávajú na dôvodoch uvedených v ústavnej sťažnosti vrátane doplnenia dôvodov o rozhodnutie ESLP z 15. októbra 2019. Sťažovatelia zastávajú názor, že v ústavnej sťažnosti vyčerpávajúcim spôsobom uviedli argumenty, pre ktoré vidia porušenie označených základných práv a slobôd.

9. Ústavný súd vzhľadom na vyjadrený súhlas účastníkov konania upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Ústavný súd v súlade s ustanovením § 126 zákona o ústavnom súde zaslal zúčastneným osobám, v namietanom konaní odporcom, upovedomenie o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľov a zároveň ich poučil, že majú právo sa k nej vyjadriť. Zúčastnené osoby svoje právo podať vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti nevyužili.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúra ústavného súdu

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 (v konaní pred súdom) rovní. Podľa čl. 48 ods. 2 každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti

a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch. Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

14. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd [čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 49/01)].

15. Ústavný súd nie je vzhľadom na svoje ústavné postavenie zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo zisteného skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z postavenia ústavného súdu a jeho funkcií možno vyvodiť, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

16. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Táto povinnosť všeobecných súdov vzhľadom na ich postavenie ako primárnych ochrancov ústavnosti a vzhľadom na povinnosť Slovenskej republiky rešpektovať medzinárodne záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. III. ÚS 79/02) zahŕňa zároveň požiadavku rešpektovania procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich napr. z čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 dohovoru. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07).

17. Ústavný súd k tomu uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu musí predchádzať postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (v kontexte danej veci v súlade s dohovorom a chartou), najmä garanciam obsiahnutým v práve na prístup k súdu, v princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie. Ústavný súd už zdôraznil, že zo vzájomnej súvislosti ustanovení čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy vyplýva, že dohovor a judikatúra na neho sa vzťahujúca predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväznú výkladovú smernicu pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (napr. I. ÚS 49/01, I. ÚS 1/03, IV. ÚS 259/2011).

18. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

IV.

Právne posúdenie ústavným súdom

19. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu (v súvislosti aj s konaním, ktoré mu predchádzalo, z dôvodov uvedených v bodoch 2 až 4, ktoré však už nenamietajú v petite, pretože bolo predmetom prieskumu ústavným súdom a neskôr aj ESLP, ktorý na rozdiel od ústavného súdu už vyhovel sťažnosti sťažovateľov, pozn.).

20. Po posúdení ústavnej sťažnosti, namietaného súdneho rozhodnutia najvyššieho súdu a konania, ktoré mu predchádzalo, ako aj obsahu vyžiadaného súdneho spisu a vyjadrení účastníkov dospel ústavný súd k záveru, že ústavná sťažnosť je čiastočne dôvodná v časti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie už len v tom, že sťažovatelia boli napokon úspešní v konaní pred ESLP, ktorý vyhlásil rozsudok v ich prospech, keď konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri bod 1).

21. Európsky súd pre ľudské práva nepovažuje inštitút mimoriadneho dovolania paušálne a priori za nezlučiteľný s čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže zásah do princípu právnej istoty pripúšťa a považuje za súladný s čl. 6 ods. 1 dohovoru vtedy, ak to je v záujme napravenia podstatných nedostatkov napadnutého konania, resp. rozhodnutia či justičných omylov. Avšak v tomto prípade ESLP sťažnosť v časti namierenej proti inštitútu mimoriadneho dovolania s poukazom na svoje rozsudky v prípadoch DRAFT-OVA proti Slovenskej republike, PSMA, spol. s r. o. proti Slovenskej republike a COMPCAR, s. r. o.,

proti Slovenskej republike uviedol, že zásah štátu v prospech jednej strany v súkromnoprávnom spore vyvoláva otázky podľa dohovoru už v samotnom princípe. V predmetnom prípade zásah generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) a najvyššieho súdu jednoznačne spôsobil posun prípadu v prospech protistrany. Zrušenie právoplatného a záväzného rozsudku vydaného predtým v prospech sťažovateľov v tejto veci bolo nezlučiteľné s princípmi právnej istoty a rovnosti zbraní obsiahnutých v čl. 6 ods. 1 dohovoru. V danom prípade bolo dôležité, že išlo o súkromnoprávny spor, že strany boli zastúpené právnymi zástupcami a že nič nenaznačovalo tomu, že by sa argumenty, ktoré boli predložené generálnym prokurátorom najvyššiemu súdu, nedali použiť už na nižších stupňoch konania. Európsky súd pre ľudské práva teda konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru.

22. Teda ak najvyšší súd v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora a aj ústavný súd rozhodli (nadväzujúc na všeobecné súdy, ktoré neprerušili konanie o dovolaní sťažovateľov do rozhodnutia ESLP, pozn.) v ich neprospech, už samo osebe znamená porušenie ich označených práv.

23. Ústavný súd preto zdôrazňuje, že najvyšší súd by mal túto skutočnosť zobrať do úvahy a taktiež by mal zobrať do úvahy námietku sťažovateľov, ktorí tvrdia, že „*najvyšší súd nesprávne posudzoval prípustnosť ich dovolania podaného 5. februára 2016 len podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., napriek tomu, že o dovolaní rozhodoval už za účinnosti Civilného sporového poriadku, preto mal pri rozhodovaní postupovať podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/, b/, c/ C. s. p. a včas podané dovolanie sťažovateľov mal dovolací súd posudzovať podľa ust. § 419 a nasl. CSP, a nie podľa § 237 OSP*“.

24. Toto tvrdenie sťažovateľov je popri rozhodnutí ESLP však jedinou čiastočne relevantnou námietkou, ktorá napriek tomu, že ústavný súd dosiaľ nijako nezasahoval do rozhodnutí najvyššieho súdu v tomto smere [(napr. I. ÚS 290/2017 a III. ÚS 126/2018 (body 61 až 68)], ale v tejto veci sa domnieva, že prechodné ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) umožňovali aj aplikáciu nového Civilného sporového poriadku, a potom mal najvyšší súd dovolanie posúdiť aj podľa nových kritérií (v rámci

ktorých je možné preskúmať aj potvrdzujúce odvolacie rozhodnutie a nesprávne právne posúdenie veci s výnimkou § 421 ods. 2 a § 422 CSP, o ktoré prípady tu však nešlo, pozn.).

25. Jedným zo základných princípov, na ktorých je vystavaná nová procesná úprava dovolania ako mimoriadneho právneho prostriedku podľa § 421 ods. 1 CSP, je princíp uvedený v čl. 2 ods. 2 CSP, a to princíp právnej istoty, ktorý je definovaný ako stav, v ktorom každý môže očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít (najvyšší súd, ústavný súd, ESLP, Súdny dvor Európskej únie).

26. Zásadnou zmenou v novej úprave prípustnosti dovolania podľa citovaného ustanovenia proti rozhodnutiam odvolacieho súdu s výnimkami uvedenými v § 421 ods. 2, ako aj v § 422 CSP je nerozlišovanie rozhodnutia z hľadiska jeho formy s tým obsahovým rozdielom, že len dovolací súd bude rozhodovať o naplnení predpokladov prípustnosti dovolania definovaných v § 421 ods. 1 CSP, čo však v tomto prípade najvyšší súd neuplatnil.

27. Z uvedených dôvodov (body 20 až 26) ústavný súd identifikoval príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a vyslovením jeho záveru o porušení práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a rozhodol tak, ako to uviedol vo výrokovej časti 1 tohto nálezu.

28. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

29. V ďalšom konaní bude úlohou najvyššieho súdu postupovať spôsobom, ktorý už bude v súlade s právnymi názormi ESLP uvedenými v bode 20 a nasl., a následne vo veci

opätovne rozhodnúť tak, aby sa vec vrátila do pôvodného stavu, teda ešte pred rozhodnutie najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora.

30. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti ústavný súd sťažovateľom však nevyhovел (bod 4 výrokovej časti nálezu), pretože ich námietky najmä v bode 4, ako aj ostatných práv podľa ústavy a dohovoru, ktorých porušenie namietali (bod 1), sa neukázali už ako opodstatnené a neboli ani bližšie odôvodnené, a preto dal ústavný súd v tomto smere za pravdu najvyššiemu súdu, ktorý sa k tejto otázke zrozumiteľne vyjadril v závere bodu 7. Ani právny zástupca sťažovateľov sa k stanovisku najvyššieho súdu k tejto námietke nijako nevyjadril a nerozporoval ju.

V.

Trovy konania

31. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

32. Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátskou kanceláriou, ktoré si bližšie nevyčíslili.

33. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2016, ktorá bola 858 €.

34. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie, prípravu zastúpenia, a podanie ústavnej sťažnosti v roku 2017) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky znížiť u oboch sťažovateľov o 50 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 8,58 €)

u jedného sťažovateľa sumu 160,16 € a trovy právneho zastúpenia dvoch sťažovateľov boli priznané v sume 303,16 €. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (na základe predloženej fotokópie osvedčenia o registrácii pre DPH)], uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli tak priznané v celkovej sume 363,79 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

35. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

36. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu